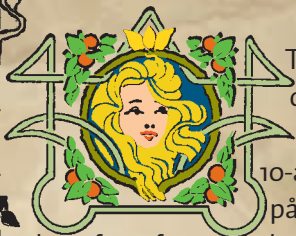

Suomen Vaunuhistoriallinen Seura
Vagnshistoriska Sällskapet i Finland

10-årsjubileumslunch på Åbo slott och besök i Åbo domkyrka

Tanken att organisera sällskapet 10-årsjubileum på Åbo slott kom fram först när det blev klart att vårt jubileumstraditionsåk i augusti och det planerade 10-årsjubileet på Wiurila herrgård måste inhiberas i sista stund på grund av för få ekipage. Firandet av 10-årsjubileet på Wiurila herrgård hade planerats i flera år, eftersom det var just på Wiurila som sällskapet grundades för 10 år sedan. Till jubileumslunchen inbjöds förutom alla medlemmar, även alla som varit involverade i sällskapet administration under

de senaste 10 åren, oavsett om de fortfarande var medlemmar eller ej. Dessutom inbjöds personer som varit engagerade i verksamheten.

Sällskapetets vårutflykt gjordes till Liuksiala Gårds vagnmuseum och därför valde vi som tema Karin Månsdotter eftersom hon bodde på Liuksiala efter fångenskapen på Åbo slott. En annan orsak var, att sällskapetets hedersmedlem och till sällskapetets grundare hörande Margareta Segersven äger Sjundby slott, där Karin Månsdotters dotter Sigrid har bott och som förmodligen också Karin Månsdotter har besökt.

Ur styrelsens synvinkel har sällskapetets verksamhet de senaste åren varit något dämpad. På Vuojoki herrgårds (senare i skriften nämnda Åke Tott var också ägare av Vuojoki Gård) traditionsåk deltog endast två ekipage och tre på varandra påföljande renoveringskurser måste inhiberas på grund av för få deltagare. Styrelsen var övertygad om att det behövs både nya personer och nya idéer i styrelsen. Redan förra vintern meddelade alla styrelseledamöter att de inte längre ställer upp för nyval på det

kommande årsmötet. Försök gjordes att erbjuda uppgifterna åt tidigare styrelseledamöter och andra som ansågs kunna vara intresserade. Då inga nya villiga kandidater dök upp på årsmötet i april var den gamla styrelsen tvungen att fortsätta som en ämbetsmänna styrelse. På grund av ovannämnda orsaker trodde vi att sällskapet skulle upphöra, men vi ville ändå att det skulle ske i glad stämning och därför satsade vi ännu på en jubileumslunch på Åbo slott.

Till jubileumslunchen anmälde sig 34 personer, vilket var en glad överraskning för den gamla styrelsen. Vi vet av erfaren-

het att det kan vara utmanande att organisera gemensamma evenemang åt en förening vars medlemmar bor runt om i landet. I inbjudan konstaterades det också, kanske lite dramatiskt, att på evenemanget väljs det en ny styrelse eller annars måste verksamheten avslutas. Från de nordiska systerföreningarna fick vi bud att de inte kan komma till festen, men de hoppas att verksamheten i Finland fortsätter. Detta hade även många andra kommenterat.

Emeritus ordförande Axel Cedercreutz som var högtidligt klädd i jackedt, välkomnade gästerna till festen med en handskakning. Som parentes råkar jag veta att jackedten har varit oanvänd i över tjugo år, och nu låtit tvättas, strukits och sys om av en skraddare. Efter välkomsthandskakningarna följde välkomstdrycken, Karins tårar, samt ordförandens tal. I talet sammanfattade Axel kort de mest minnesvärda händelserna under 10-år samt tackade både Margareta Seger-

sven och Carl-Johan Hindsberg, som i tiderna i samarbete lade grunden till sällskapet.

Festsalen på slottet var högtidligt dukad med tre långa bord klädda med vita borddukar i linne och levande ljus. Lunchen var en äkta medeltids lunch, med rökt ländfläsk, ägg, svampsallad, rökt lax, korv, kycklinglår, rotfrukter i honung, plommon gott och äppel. Det fanns varken bestick eller tallrikar, utan man åt med fingrarna från ett rågbröd. Tjänarna (servitriserna) var klädda i medeltida dräkter och talade både finska och svenska. Stämningen var magisk. De omgivande stenväggarna var över två meter tjocka och byggandet hade börjat för 800 år sedan. Tänk, vad allt väggarna har upplevt och sett, och nu satt här år 2019 en grupp gäster till Vagnshistoriska sällskapet i Finland som firar sällskapets 10-års jubileumsfest och avslutningsfest. Slottets festsal, Karin Månsdotter och gästerna med en blåvit rosett på bröstet inspirerade till historiska konversationer. I rosettens centrum finns det en tryckt fiktiv bild på Karin Månsdotter, (några andra bilder av henne finns inte än de som Erik har tecknat av henne i fångenskapen) omgiven av en träslinga med texten: VHS X ANNO DOMINI MMXIX ABOÆ.

Vi fick höra att från det forna Sveriges Östermanland, och där varande Egentliga Finland, fick hela Finland med tiden sitt namn. Det hängde tre stora tavlor på festsalens väggar, vilkas motiv klargjordes. Två av tavlorna var nära kopplade till Karin Månsdotter, tavlorna med Johan den III och hans son Sigismund. Den tredje målningen avbildade general Carl Armfelt, som representerar en senare generation. Den här målningen tycktes hedra det faktum att bland våra gäster fanns det två personer som härstammar i direkt led från honom. En stor tavla som skådas från entrén till slottet och var invid trapporna till festsalen är den berömda målningen av Albert Edelfelt, där Karl IX drar Klas Fleming i skägget för att förvissa att han säkert är död.

Karin Månsdotters make Erik XIV och Johan III samt Karl IX var bröder och söner till Gustav Vasa. Efter Gustav Vasa blev Erik XIV kung, då han både var äldst av bröderna och var utbildad samt fostrad till uppgiften. Han var en lärd man, behärskade fem språk, kunde spela luta, sjunga och teckna. Johan störtade dock Erik från tronen, fängslade hela kungafamiljen och beordrade att Erik skulle bli förgiftad. Efter Johan blev hans son Sigismund kung, som i sin tur blir störtad av

Nora Lindblom och Karin Knape

Johans bror Karl. Förutom Karin Månsdotter ingår i den här röran också den från skägget dragna mannen d.v.s. Klas Flemming, som var född i Pargas och dog av sjukdom i Pojo (nuvarande Raseborg). Han tjänstgjorde först Erik, men gick över till Johans sida när han började ana att det kommer att gå dåligt för Erik och beordrade den kungliga flottan mot Erik. Efter Johan tjänstgjorde han Johans son Sigismund, men Kari IX förblev hans fiende.

Efter livliga historiska diskussioner, desserten som avnjöts med den rena sidan av brödet och kaffet var det ännu kvar den sorgligare delen av programmet d.v.s. diskussioner om att lägga ner sällskapet. Ordföranden berättade att han varit i kontakt med en jurist om hur en registrerad förening skall regelrätt läggas ner. Före röstsedlarna delades ut frågade ordförande ännu om det finns villiga att ställa upp i styrelsen? – det var dödstyst i festsalen – ingen sade någonting. Efter att ha

Sportkörnings folk i rad. Från vänster sällskapets nya ordförande Heidi Sinda.

väntat en stund, fortsatte han: "Jag och Jocce har i våra diskussioner kommit överens att vi är villiga att fortsätta ännu ett år, men inte som ordförande eller sekreterare. Finns det andra, för enligt nuvarande stadgar behövs det minst fem personer? Händer upp, om det finns andra kandidater!"

Heidi Sinda räckte upp sin hand, Petri Luoto likaså, såsom Margareta Segersven och Isabella Salenius. Oj, vilket drama! Redan vid det här laget uppstod det spontana glädjeryp och applåder i salen. Ordförande för mötet hade svårigheter att hålla deltagarna i schack, då det formella beslutet att kandidaterna blir valda ännu saknades. Kandidaterna blev valda, och som ordförande

föreslogs och valdes enhälligt Heidi Sinda. Ett under hade nu skett och sällskapet fick en styrelse. På festsalens väggar hängande Johan III, Sigmund och Carl Armfelt måste väl ha tänkt hur tokiga de där finländarna är, som för en stund sedan satt helt hyfsat vid borden, men nu är det full kalabalik i salen.

Mitt under den höga stämningen trädde slottets huvudguide Hilikka Kauppinen, klädd i en vacker brun medeltidsklänning, in i festsalen. Efter att festdeltagarna småningom lugnat sig började hon berätta den fascinerande historien om Karin Månsdotter. Karin som var en fattig föräldralös tjej av ringa börd, som blev drottning av Sverige vid 17 års ålder. Efter intro-

När festdeltagarna lite lugnat sig, började slottets huvudguide Hilikka Kauppinen berätta den fascinerande historien om Karin Månsdotter.

duktionen fick vi en rundtur i rummen där Karin Månsdotter och barnen tros varit fängslade. Vi besökte även Erik XIV cell.

Efter Åbo slott kom ungefär hälften av deltagarna med till Åbo domkyrka. Andra hälften hade vid det här laget redan bråttom hem för att sköta hästarna. Överraskande nog höll vår tidtabell och arkeolog Juhana Ahlamo som vi kommit överens med att guida oss i domkyrkan, behövde inte vänta på oss. Åbo domkyrka är alltid lika imponerande och festlig. Det är fantastiskt att vi i Finland har en så fin kyrka. I enlighet med vårt tema fokuserade vägledningen också här på Karin Månsdotter.

Först besökte vi Tottsläktens gravkapell, var vilar bl.a. Karin Månsdotters dotter Sigrid och hennes son krigshjälten Åke Tott, samt många andra av Tott-, Creutz- och Brahe-släkterna. Även resterna av Biskop Henrik fanns också här tills ryssarna plundrade dem 1720. Karin Månsdotter begravdes också först här, men hon överfördes 1867 till det närliggande Kankas gravkapell.

Härnäst besökte vi Kankas gravkapell som domineras av

Karin Månsdotters vackra sarkofag mitt i kapellet. Sarkofagen finansierades i tiderna av en offentlig insamling. Gravkapellet är på grund av konstruktionen och prydnaderna den vackraste i kyrkan. Det handmålade gotiska fönstret som täcker nästan hela bakre väggen är imponerande. Under golvet finns det två grav-

kammare, där många inflytelserika personer är begravda. Till exempel Jöns Kurck, president i Åbo hovrätt.

Den som, efter en lång dag, ännu orkade stanna kvar och lyssna på julkonserten i Åbo domkyrka fick säkert en stämningfull start på julen.

JJ

